

ЗАТВЕРДЖУЮ

Ректор

Дніпровського державного
університету внутрішніх справ
доктор юридичних наук, професор

Олександр МОРГУНОВ

08.07. 2025

ВИСНОВОК

**Дніпровського державного університету внутрішніх справ
про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів
докторської дисертації Черниш Марини Олександрівни
«Теоретико-прикладні засади запобігання кримінальним
правопорушенням проти довкілля», поданої на здобуття наукового
ступеня доктора юридичних наук за спеціальністю 12.00.08
«Кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право»**

Призначені рішенням Вченої ради Дніпровського державного університету внутрішніх справ від 27 червня 2025 р. протокол № 11 рецензенти, а саме:

– Шаблистий Володимир Вікторович – директор Навчально-наукового інституту права та інноваційної освіти, доктор юридичних наук за спеціальністю 12.00.08 – кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право;

-- Гритенко Оксана Анатоліївна – професор кафедри кримінально-правових дисциплін, доктор юридичних наук за спеціальністю 12.00.08 – кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право;

– Коваленко Андрій Васильович – професор кафедри кримінально-правових дисциплін, доктор юридичних наук за спеціальністю 12.00.08 – кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право.

Розглянувши докторську дисертацію Черниш Марини Олександрівни «Теоретико-прикладні засади запобігання кримінальним правопорушенням проти довкілля» (тема дисертації затверджена Вченою радою Дніпровського державного університету внутрішніх справ 27 травня 2025 р., протокол № 10), наукові публікації, в яких висвітлені основні наукові результати докторської дисертації, а також за результатами фахового семінару кафедри кримінально-правових дисциплін від 05 липня 2025 р. протокол № 4, **ухвалили:**

Дисертаційна робота Черниш Марини Олександрівни на тему «Теоретико-прикладні засади запобігання кримінальним правопорушенням

проти довкілля», представлена на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук за спеціальністю 12.00.08 «Кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право», є кваліфікаційною науковою працею на правах рукопису, виконаною здобувачем самостійно. За обсягом, актуальністю, рівнем наукової новизни, практичної та теоретичної цінності, ступенем обґрунтованості положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, робота відповідає вимогам пп. 7–9 «Порядку присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 17 листопада 2021 року № 1197.

Обґрунтування вибору теми дослідження. У ст. 16 Конституції України проголошено, що забезпечення екологічної безпеки і підтримання екологічної рівноваги на території України, подолання наслідків Чорнобильської катастрофи – катастрофи планетарного масштабу, збереження генофонду українського народу є обов'язком держави; у ч. 6 ст. 92 – лише законами України визначаються основи екологічної безпеки. Такі положення Основного закону держави відображені в багатьох законодавчих актах, у тому числі Кримінальному кодексі України, розділ VIII Особливої частини якого забезпечує кримінально-правову охорону людини, суспільства та держави від кримінальних правопорушень проти довкілля.

У ХХІ столітті важко уявити умисні обстріли захисних споруджень на Чорнобильській АЕС, руйнацію Каховської ГЕС, створення ядерної загрози на захопленій Запорізькій АЕС, яка є однією з найбільших у світі. Очевидно, що ці злочини можуть бути розслідувані лише після відновлення суверенітету на всій території України.

За офіційними статистичними даними, у 2013 р. в Україні обліковано 2 923 кримінальних правопорушення, передбачених розділом VIII Особливої частини КК України, у 2014 р. – 2 624, у 2015 р. – 3 181, у 2016 – 3 941, у 2017 р. – 3 765, у 2018 р. – 3 529, у 2019 – 3 769, у 2020 р. – 4 558, у 2021 р. – 5 416, у 2022 р. – 4 018 та у 2023 р. – 4 741. Усього обліковано 42 465 фактів, а в середньому за рік ця кількість становить 3 860 проваджень.

У той самий період скеровано до суду кримінальних проваджень з обвинувальним актом: у 2013 р. – 1 172, у 2014 р. – 943, у 2015 р. – 777, у 2016 р. – 627, у 2017 р. – 831, у 2018 р. – 837, у 2019 р. – 648, у 2020 р. – 1 008, у 2021 р. – 1 191, у 2022 р. – 1 026 та у 2023 р. – 1 175. У середньому за рік ця кількість становить 930 проваджень.

Тобто із загальною зареєстрованих за період з 2013 р. по 2023 р. 42 465 фактів вчинення кримінальних правопорушень проти довкілля до суду з обвинувальними актами направлено лише 10 235 проваджень. Лише кожне четверте провадження за вчинення кримінальних правопорушень проти довкілля вчасно направляється до суду з обвинувальним актом.

Повномасштабне російське вторгнення в тому числі спричиняє непоправні збитки як для екологічної безпеки України, так і створює загрози планетарного масштабу, що також впливає на стан протидії екологічній

злочинності.

У вітчизняній юридичній науці є праці таких учених, які тією чи іншою мірою досліджували різні проблеми запобігання кримінальним правопорушенням проти довкілля, у тому числі як прояву воєнних злочинів представників держави-агресора, як: А.В. Андрушко, П.С. Берзін, Т.І. Волкова, О.А. Гритенко, О.О. Дудоров, О.О. Житний, Д.В. Каменський, В.В. Локтіонова, І.М. Копотун, М.П. Куцевич, М.В. Максименцев, П.В. Мельник, І.І. Митрофанов, Р.О. Мовчан, С.А. Мозоль, Н.В. Нетеса, О.С. Олійник, К.М. Оробець, Г.С. Поліщук, В.М. Присяжний, С.І. Спільник, О.С. Тарасенко, В.В. Шаблистий, О.П. Шем'яков, А.М. Шульга, О.С. Юнін та ін.

За часів незалежності до повномасштабного вторгнення в Україну підготовлено та захищено докторські дисертації С.Б. Гавриша «Основні питання відповідальності за злочини проти природного середовища» (м. Харків, 1994 р.), В.К. Матвійчука «Кримінально-правова охорона навколишнього природного середовища: проблеми законодавства, теорії та практики» (м. Київ, 2008 р.), Т.В. Корнякової «Кримінологічні засади запобігання органами прокуратури злочинам проти довкілля» (м. Харків, 2011 р.), Ю.А. Турлової «Протидія екологічній злочинності в Україні: кримінологічні та кримінально-правові засади» (м. Київ, 2018 р.), М.Г. Максименцева «Кримінологічні засади протидії злочинності у сфері надрокористування» (м. Харків, 2019 р.), А.М. Шульги «Кримінально-правова охорона земельних ресурсів в Україні: теоретико-правовий аспект» (м. Харків, 2019 р.), Р.О. Мовчана «Кримінальна відповідальність за злочини у сфері земельних відносин» (м. Київ, 2020 р.), І.В. Берднік «Кримінально-правова охорона водних ресурсів» (м. Дніпро, 2020 р.)

Ці та інші праці стали підґрунтям для проведення дослідження проблеми запобігання кримінальним правопорушенням проти довкілля, оскільки в них об'єктивно не враховано діяльність держави в особливий період та її вплив на стан протидії екологічній злочинності, що обумовлює актуальність обраної теми дослідження, її новизну та практичне значення.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження підготовлено відповідно: до Цілей сталого розвитку України на період до 2030 року (Указ Президента України від 30.09.2019 № 722/2019); Стратегії національної безпеки України (Указ Президента України від 14.09.2020 № 392/2020); Національної стратегії у сфері прав людини (Указ Президента України від 24.03.2021 № 119/2021); Плану заходів із виконання обов'язків та зобов'язань України, що випливають з її членства в Раді Європи (Указ Президента України від 12.01.2011 № 24/2011); Комплексного стратегічного плану реформування органів правопорядку як частини сектору безпеки і оборони України на 2023 – 2027 роки (Указ Президента України від 11.05.2023 № 273/2023); тематики наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок Міністерства внутрішніх справ України на 2025 – 2029 рр. (п.п. 1, 8, 13), затвердженої наказом МВС України від 21 травня 2024 р. № 326, та тематики

науково-дослідної роботи Дніпровського державного університету внутрішніх справ на 2024 – 2029 рр. (кримінально-правове та кримінологічне забезпечення протидії злочинності).

Мета і завдання дослідження. Метою роботи є розроблення теоретичних та прикладних засад запобігання кримінальним правопорушенням проти довкілля, а також вироблення на цій основі напрямів удосконалення правового забезпечення охорони довкілля в Україні.

Досягнення поставленої мети зумовило необхідність вирішення таких завдань:

- описати сучасний стан наукових досліджень проблем запобігання кримінальним правопорушенням проти довкілля;

- сформулювати поняття довкілля як об'єкта кримінально-правової охорони;

- встановити сутність поняття та значення державної політики запобігання кримінальним правопорушенням проти довкілля в умовах воєнного стану;

- надати характеристику об'єктивним ознакам кримінальних правопорушень проти довкілля;

- проаналізувати суб'єктивні ознаки кримінальних правопорушень проти довкілля;

- вивчити кількісні та якісні показники кримінальних правопорушень проти довкілля;

- провести кримінологічну характеристику особи злочинця, який вчиняє кримінальні правопорушення проти довкілля;

- охарактеризувати правове регулювання запобігання кримінальним правопорушенням проти довкілля;

- запропонувати заходи загальносоціального запобігання кримінальним правопорушенням проти довкілля;

- розробити напрями вдосконалення правового забезпечення охорони довкілля в Україні.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини у сфері правового забезпечення охорони довкілля.

Предметом дослідження є теоретико-прикладні засади запобігання кримінальним правопорушенням проти довкілля.

Методи дослідження обрано з урахуванням об'єкта і предмета роботи. У дисертації використано такі методи пізнання об'єктивної дійсності: *методи аналізу та синтезу*, за допомогою яких окреслено основні поняття, що стосуються реалізації державної політики у сфері екологічної безпеки (підрозділи 1.2., 2.2.); *метод історико-правового аналізу*, який дозволив дослідити генезу та сучасний стан наукових досліджень проблем запобігання кримінальним правопорушенням проти довкілля (підрозділ 1.1); *функціональний метод* – надав можливість з'ясувати основні напрями запобігання кримінальним правопорушенням проти довкілля (підрозділ 4.2); *формально-догматичний метод* – дозволив дослідити сутність поняття та значення державної політики запобігання кримінальним правопорушенням

проти довкілля в умовах воєнного стану (підрозділи 1.2 та 1.3); *порівняльний метод* – надав можливість вивчити зарубіжний досвід правового регулювання та практики діяльності правоохоронних органів щодо забезпечення екологічної безпеки (розділ 3); *метод правового моделювання* – застосовано під час розроблення напрямів удосконалення правового забезпечення охорони довкілля в Україні (розділи 3 та 4); *соціологічні методи*, за допомогою яких вивчалась емпірична база дослідження, та ін.

Науково-теоретичне підґрунтя дисертації становлять дослідження вітчизняних і зарубіжних фахівців з проблем філософії, географії, соціології, права, державного управління.

Нормативну базу дослідження становлять Конституція України, Кримінальний кодекс України, Кримінальний процесуальний кодекс України, закон України «Про охорону навколишнього природного середовища», інші закони та підзаконні нормативно-правові акти, міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, що регулюють правові засади забезпечення екологічної безпеки.

Інформаційну та емпіричну основу дослідження становлять результати вивчення аналітичних матеріалів Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України, що використовувались для підготовки програмних рішень Кабінету Міністрів України, статистичної звітності Офісу Генерального прокурора та Державної судової адміністрації про кількість облікованих кримінальних правопорушень проти довкілля та кількості осіб, засуджених за їх вчинення з 2013 року, опубліковані матеріали національних та міжнародних неурядових організацій щодо шкоди, завданої довкіллю внаслідок бойових дій.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в тому, що дисертація є одним із перших в Україні комплексним дослідженням, у якому, з урахуванням умов воєнного стану, вирішено проблему запобігання кримінальним правопорушенням проти довкілля, унаслідок чого отримано результати теоретичного та практичного характеру. Основні з них такі:

у перше:

– сформовано цілісну концепцію теоретико-прикладних засад запобігання кримінальним правопорушенням проти довкілля, а також вироблено на цій основі напрями вдосконалення правового забезпечення охорони довкілля в Україні, що полягають в обґрунтуванні змін та доповнень до Кримінального кодексу України, а також урахування сучасних тенденцій екологічної злочинності – потребують окремої статистичної звітності збитки, завдані представниками держави-агресора навколишньому природному середовищу, та вказівки на них у ст. 16 Конституції України поряд із подоланням наслідків Чорнобильської катастрофи, подоланням наслідків російського вторгнення;

– на підставі вивчення норм національного та міжнародного права встановлено, що поняття «довкілля» є вужчим за змістом від понять «природа» і «навколишнє середовище», але ширше за поняття «навколишнє природне середовище», унаслідок чого сформульовано авторське визначення

дефініції поняття «довкілля» як системи антропогенних та природних факторів, взаємообумовленість яких впливає на середовище проживання та життєдіяльності людства;

— доведено, що залежно від характеру і змісту мотивації всіх осіб, які вчиняють кримінальні правопорушення проти довкілля, слід поділити на чотири групи: корисливих, агресивно-насиленницьких, індивідуально-агрархічних та легковажно-безвідповідальних;

— доведено, що підвищення ефективності попереджувального впливу кримінального законодавства у сфері охорони довкілля повинно ґрунтуватися на таких напрямках: 1) удосконалення положень чинного законодавства; 2) проведення просвітницько-інформаційної роботи, що удосконалисть уявлення суспільства про законодавство в цій сфері та наслідки його недотримання;

— встановлено закономірність загального підвищення віку осіб, засуджених за вчинення кримінальних правопорушень проти довкілля (з 2018 року), що відповідає загальнонаціональним тенденціям збільшення частки засуджених осіб віком понад 30 років щодо всієї сукупності засуджених. Це пояснюється загальним старінням населення, виїздом великої кількості громадян молодого віку за кордон, мобілізацією, зменшенням популярності кримінальних практик, що призводять до посягань на довкілля серед молоді, тощо. Доведено, що ці дані мають бути основою для розроблення запобіжних заходів відносно осіб віком понад 50 років;

удосконалено:

— положення стосовно дослідження видів латентності, характерних для окремих складів кримінальних правопорушень проти довкілля з характеристикою об'єктивних і суб'єктивних факторів природної та штучної латентності екологічних злочинів, оскільки попередження кримінальних правопорушень, які завдають шкоди навколишньому середовищу, є найбільш складним і специфічним видом соціально-правової діяльності, що визначається такими чинниками: 1) найвищий рівень латентності порівняно з іншими кримінальними правопорушеннями; 2) наслідком екологічної злочинності може бути екологічна катастрофа; 3) через антропогенний і техногенний вплив на екосистему, а також процеси глобалізації, зумовлені науково-технічним прогресом, обумовлюють їх транснаціональний характер; 4) масштабність руйнівної сили та тривалість незворотних процесів, які є наслідком кримінальних правопорушень проти довкілля, не порівнюються з наслідками інших складів кримінально-протиправної діяльності; 5) у зв'язку із латентним характером соціальна небезпека і тривалий негативний вплив кримінальних правопорушень проти довкілля не повністю охоплюються офіційною статистикою; 6) через відсутність єдиної геоінформаційної системи неможливо отримати достовірну інформацію про рівень та низку кримінологічних параметрів екологічної злочинності; 7) відсутні спеціалізовані екологічні суди;

— положення кримінологічної науки про те, що стратегію запобігання злочинності слід розуміти як обґрунтовану та суспільно визнану сукупність

поглядів, ідей, принципів і положень щодо шляхів, способів і механізмів захисту законних і життєво важливих інтересів громадян, суспільства, держави та права від внутрішніх і зовнішніх загроз з боку злочинності;

– уявлення про те, що основними заходами загальносоціального запобігання розглядуваному виду злочинності є освітні, економічні, організаційні та соціальні, зміст яких розкрито у висновках дисертації;

набуло подальшого розвитку:

– положення кримінологічної науки про те, що кримінальні правопорушення проти довкілля належать до групи діянь, які характеризуються високим рівнем латентності – понад 90%; фактично виявляється та реєструється лише кожне двадцяте діяння;

– положення про те, що детермінанти будь-якого різновиду кримінальних правопорушень, у тому числі і проти довкілля, можуть з'являтися та виявлятися у соціально-економічній, організаційно-управлінській, нормативно-правовій, політичній та духовній сферах життєдіяльності суспільства. Найвагомішими соціально-економічними причинами та умовами вчинення кримінальних правопорушень проти довкілля є істотне погіршення рівня матеріального забезпечення великих верств населення в Україні внаслідок повномасштабного вторгнення військ Російської Федерації, недостатнє фінансування природоохоронних заходів у зв'язку з перенаправленням значних коштів з державного бюджету на оборону держави, а також те, що економічна доцільність продовжує мати пріоритет над екологічними інтересами. Відсутність законодавчого забезпечення дієвого екологічного контролю є однією з вагомих нормативно-правових детермінантів вчинення кримінально-протиправних посягань на довкілля, особливо в частині його забруднення суб'єктами господарювання. Актуальними організаційно-управлінськими проблемами, що продукують кримінальні правопорушення проти довкілля, є відсутність кримінологічної експертизи нормативно-правових актів у зазначеній сфері, а також значне навантаження на працівників правоохоронних органів, задіяних у забезпеченні відсічі російській агресії.

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що вони мають як теоретичну, так і прикладну цінність, можуть бути широко застосовані:

– у науково-дослідній роботі – для подальших наукових досліджень проблем протидії кримінальним правопорушенням проти довкілля;

– правотворчості – під час розроблення напрямів удосконалення правового забезпечення охорони довкілля в Україні;

– правозастосовній діяльності – під час виявлення, документування та розслідування кримінальних правопорушень проти довкілля;

– освітньому процесі – під час викладання навчальних дисциплін «Кримінальне право», «Кримінологія», «Запобігання кримінальним правопорушенням Національною поліцією», «Кваліфікація кримінальних правопорушень».

Особистий внесок здобувача. Дисертація підготовлена її авторкою

самостійно. У наукових працях, опублікованих у співавторстві, є значний внесок здобувачки, зокрема: Chernysh M., Iatsyna M., Petechel O., Holubosh V. & Pylypenko I. Effectiveness of Measures of Legal Response to Criminal Offenses against the Freedom, Honor and Dignity of a Person – авторка описала екологічну безпеку як частину безпеки людини; Kniaziev S., Verbytskyi V., Chernysh M., Dziubynskyi A. & Kyslyi A. Investigation Methods of Combating Smuggling and Suspicious Trade Through Transport Routes: Ukrainian Case – авторка дослідила взаємозв'язок руху транспортних засобів із кримінальними правопорушеннями проти довкілля; Babikov O., Smirnov A., Chernysh M., Syrovatka S. & Pylypenko I. Use of electronic search systems in the investigation of corruption crimes in Ukraine: opportunities and challenges for human rights – авторка дослідила корупційні ризики в контексті розслідування кримінальних правопорушень проти довкілля; Romaniuk M., Kovalenko S., Chernysh M., Tovpyha L. & Kupchenia L. Policy and Role of the Criminal Police in Combating Environmental Crimes – авторка дібрала та проаналізувала емпіричний матеріал.

Наукові ідеї та розробки, що належать співавторам, у дисертаційному дослідженні не використовувалися. Наукові результати та висновки, які виносилися на захист кандидатської дисертації, повторно на захист не виносяться.

Апробація матеріалів дисертації. Підсумки розроблення проблеми загалом, окремих її аспектів, одержані узагальнення і висновки були оприлюднені дисертанткою на таких всеукраїнських і міжнародних науково-практичних конференціях: Теоретичні та практичні проблеми реалізації норм права м. Кременчук, 22 – 23 грудня 2023 р.; Theoretical foundations of law, public management and practice of their application, December 25 – 26, 2024, Riga, the Republic of Latvia; Modern Achievements in Legal Science and Practice, March 19 – 20, 2025, Riga, the Republic of Latvia; Міжнародна та національна безпека: теоретичні і прикладні аспекти, м. Дніпро, 21 березня 2025 року.

Дисертаційна робота Черниш М.О. містить особисто отримані здобувачем науково обґрунтовані результати, а кількість та якість наукових праць опублікованих за її матеріалами відповідають Наказу МОН України № 1220 від 23 вересня 2019 року «Про опублікування результатів дисертацій на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук». За матеріалами дисертації опубліковано 24 наукових праць, а саме: 16 статей, опублікованих у наукових виданнях України, визнаних фаховими з юридичних наук, 4 статті, опублікованих у виданнях, включених до наукометричних баз даних Web of Science Core Collection, Scopus, 4 праці апробаційного характеру.

СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ ЗДОБУВАЧА ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Статті у фахових виданнях України категорії «Б»:

1. Черниш М. О. Довкілля як об'єкт кримінально-правової охорони. *Правові новели*. 2024. № 24. С. 177–185. DOI: <https://doi.org/10.32782/ln.2024.24.24>.

2. Черниш М. О. Характеристика деяких кількісних та якісних показників кримінальних правопорушень проти довкілля. *Держава та регіони. Серія: Право.* 2024. № 4. С. 520–525. DOI: <https://doi.org/10.32782/1813-338x-2024.4.83>.

3. Черниш М.О. Стативно-вікова характеристика осіб, які вчиняють кримінальні правопорушення проти довкілля. *Право та державне управління.* 2024. № 3. С. 411–417. DOI: <https://doi.org/10.32782/pdu.2024.3.60>.

4. Черниш М. О. Проблематика визначення об'єктивних ознак кримінальних правопорушень проти довкілля. *Право і суспільство.* 2024. № 5. С. 920–927. DOI: <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2024.5.133>.

5. Черниш М. О. Визначення суб'єктивної сторони у кримінальних правопорушеннях проти довкілля. *Право і суспільство.* 2024. № 4. С. 741–747. DOI: <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2024.4.105>.

6. Черниш М. О. Державна політика у сфері забезпечення екологічної безпеки: кримінально-правовий аспект. *Право і суспільство.* 2024. № 2. С. 730–735. DOI <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2024.2.105>.

7. Черниш М. О. Суб'єкти загальносоціального запобігання кримінальним правопорушенням проти довкілля. *Юридичний науковий електронний журнал.* 2024. № 12. С. 715–717. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2024-12/168>.

8. Черниш М. О. Заходи загальносоціального запобігання кримінальним правопорушенням проти довкілля. *Право та державне управління.* 2024. №2. С. 535–539. DOI: <https://doi.org/10.32782/pdu.2024.2.73>.

9. Черниш М. О. Правове регулювання запобігання кримінальним правопорушенням проти довкілля. *Правові новели.* 2024. № 23. С. 523–527. DOI: <https://doi.org/10.32782/ln.2024.23.70>.

10. Черниш М. О. Деякі аспекти дослідження географії поширення кримінальних правопорушень проти довкілля. *Юридичний науковий електронний журнал.* 2025. № 1. С. 883–886. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2025-1/212>.

11. Черниш М. О. Запобігання кримінальним правопорушенням проти довкілля: виклики післявоєнного періоду та шляхи подолання. *Право і суспільство.* 2025. № 1. С. 886–892. DOI: <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2025.1.129>.

12. Черниш М. О. До питання визначення детермінант кримінальних правопорушень проти довкілля. *Юридичний науковий електронний журнал.* 2025. № 3. С. 749–752. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2025-3/181>.

13. Черниш М. О. Типологія осіб, які вчиняють кримінальні правопорушення проти довкілля. *Право та державне управління.* 2025. № 1. С. 362–367. DOI: <https://doi.org/10.32782/pdu.2025.1.50>.

14. Черниш М. О. Деякі аспекти соціально-рольової характеристики осіб, які вчиняють кримінальні правопорушення проти довкілля. *Правові новели.* 2025. № 25. С. 221–226. DOI: <https://doi.org/10.32782/ln.2025.25.28>.

15. Черниш М. О. Про латентність екологічної злочинності. *Юридичний науковий електронний журнал.* 2025. № 5. С. 443–446. DOI:

<https://doi.org/10.32782/2524-0374/2025-5/100>.

16. Черниш М. О. Стан дослідження проблеми запобігання кримінальним правопорушенням проти довкілля. *Право і суспільство*. 2025. № 3. том 2. С. 314–322. DOI: <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2025.3.2.43>.

*Статті в періодичних наукових виданнях,
що індексуються БД Scopus та Web of Science:*

17. Chernysh M., Iatsyna M., Petechel O., Holubosh V., & Pylypenko I. (2024). Effectiveness of Measures of Legal Response to Criminal Offenses against the Freedom, Honor and Dignity of a Person. *Pakistan Journal of Criminology*, 16(3). 1349-1364. <https://www.pjcriminology.com/wp-content/uploads/2024/06/87-Effectiveness-of-Measures-of-Legal-Response.pdf>.

18. Kniaziev S., Verbytskyi V., Chernysh M., Dziubynskyi A., Kyslyi A. (2024). Investigation Methods of Combating Smuggling and Suspicious Trade Through Transport Routes: Ukrainian Case. *Jurnal Media Hukum*, 31(2), 300–315. <https://doi.org/10.18196/jmh.v31i2.21931>.

19. Babikov O., Smirnov A., Chernysh M., Syrovatka S., Pylypenko I. (2024). Use of electronic search systems in the investigation of corruption crimes in Ukraine: opportunities and challenges for human rights. *Amazonia Investiga*. 13(76), 236–246. <https://doi.org/10.34069/AI/2024.76.04.19>.

20. Myroslav Romaniuk, Serhii Kovalenko, Maryna Chernysh, Lina Топуша, & Lidiia Kupchenia, 'Policy and Role of the Criminal Police in Combating Environmental Crimes' (2024) 04 (03) *Journal of Environmental Law & Policy* 20 – 48, <https://doi.org/10.33002/jelp040302>

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

21. Черниш М. О. До питання класифікації кримінальних правопорушень проти довкілля. *Теоретичні та практичні проблеми реалізації норм права: матеріали IX Міжнародної науково-практичної конференції*, м. Кременчук, 22 – 23 грудня 2023 р. Львів – Торунь: Liha-Pres, 2023. С. 605–608. DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-351-7-167>.

22. Черниш М. О. Окремі питання визначення поняття «довкілля» як об'єкта кримінально-правової охорони. International scientific conference "Theoretical foundations of law, public management and practice of their application": conference proceedings (December 25 – 26, 2024. Riga, the Republic of Latvia). Riga, Latvia: Baltija Publishing, 2024. С. 330–333. DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-526-6-81>.

23. Черниш М. О. До питання визначення поняття «попередження кримінальних правопорушень проти довкілля». *Modern Achievements in Legal Science and Practice* (March 19 – 20, 2025. Riga, the Republic of Latvia): International scientific conference. Riga, Latvia: Baltija Publishing, 2025. С. 189–193. DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-558-7-50>.

24. Черниш М. О. До питання про типологію осіб, які вчиняють кримінальні правопорушення проти довкілля. *Міжнародна та національна безпека: теоретичні і прикладні аспекти. Матеріали IX Міжнародної науково-практичної конференції (м. Дніпро, 21 березня 2025 року). У 2-х ч. Дніпро: ДДУВС, 2025. Ч. I. С. 616–617.*

Дисертаційна робота Черниш Марини Олександрівни на тему «Теоретико-прикладні засади запобігання кримінальним правопорушенням проти довкілля», відповідає паспорту спеціальності 12.00.08 «Кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право».

Дисертаційне дослідження Черниш Марини Олександрівни на тему «Теоретико-прикладні засади запобігання кримінальним правопорушенням проти довкілля» є завершеним науковим дослідженням, яке вирішує важливу наукову проблему щодо формування кримінологічних засад протидії кримінальним правопорушенням проти довкілля та розроблення пропозицій і рекомендацій, спрямованих на вдосконалення законодавства та правозастосовної практики.

Одержані авторкою науково обґрунтовані результати вирішують важливі для кримінологічної науки завдання, мають практичну та теоретичну цінність. Робота визначає, доповнює та уточнює низку положень теоретичного, правового та практичного характеру, є своєчасною й корисною науковою працею.

Дисертація містить наукові положення та нові науково обґрунтовані результати на основі одержаних особисто здобувачем достовірних висновків, що синтезують накопичену у змісті інформацію відповідно до сформульованих у вступі загальної мети і конкретних завдань. Дисертаційне дослідження характеризується єдністю змісту, свідчить про особистий внесок здобувача в кримінологічну науку щодо розв'язання важливої теоретичної та ряду прикладних проблем.

Аналіз тексту дисертації свідчить про відсутність порушення авторкою вимог академічної доброчесності. У роботі наявні посилання на джерела інформації у разі використання наукових текстів, ідей, розробок, наукових результатів і матеріалів інших авторів; дотримано вимоги норм законодавства про авторське право; надано достовірну інформацію про результати наукової діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації.

Рекомендація дисертації до захисту. Дисертація є логічно завершеним самостійним дослідженням актуальної наукової проблеми, що містить нові науково обґрунтовані результати проведених здобувачем досліджень, які розв'язують конкретне наукове завдання, що має істотне значення для науки кримінального права та кримінології. Наукова робота відповідає вимогам пп. 7–9 «Порядку присудження та позбавлення наукового ступеня доктора

наук», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 17 листопада 2021 року № 1197.

У результаті попередньої експертизи дисертації Черниш М.О. і повноти публікації основних наукових результатів дослідження

УХВАЛЕНО:

1. Затвердити висновок про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів докторської дисертації Черниш Марини Олександрівни на тему «Теоретико-прикладні засади запобігання кримінальним правопорушенням проти довкілля».

2. Констатувати, що за актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованістю, науковою та практичною цінністю здобутих результатів дисертація Черниш М.О. відповідає спеціальності 12.00.08 «Кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право» та вимогам пп. 7–9 «Порядку присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 17 листопада 2021 року № 1197.

3. Рекомендувати дисертацію Черниш Марини Олександрівни на тему «Теоретико-прикладні засади запобігання кримінальним правопорушенням проти довкілля» до подання до спеціалізованої вченої ради за спеціальністю 12.00.08 «Кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право».

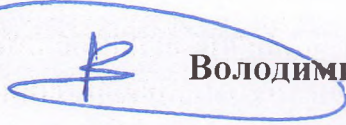
Рецензент:

Директор

Навчально-наукового інституту

права та інноваційної освіти

доктор юридичних наук, професор

 Володимир ШАБЛИСТИЙ

Рецензент:

професор кафедри

кримінально-правових дисциплін

Навчально-наукового інституту

права та інноваційної освіти

доктор юридичних наук, професор

 Оксана ГРИТЕНКО

Рецензент:

професор кафедри

кримінально-правових дисциплін

Навчально-наукового інституту

права та інноваційної освіти

доктор юридичних наук, професор

 Андрій КОВАЛЕНКО